

Łukasz Buczek*

Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 r. (sygn. akt P 37/14)¹

Streszczenie

Niniejsze opracowanie stanowi teoretycznoprawną polemikę z treścią orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, w którym stwierdza on niezgodność z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP regulacji pomijającej możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej w przypadku orzekania przez sąd o łączeniu warunkowo zawieszonych na podstawie art. 343 Kodeksu postępowania karnego kary pozbawienia wolności w wymiarze wyższym niż 2 lata z karą pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, w świetle unormowań prawnych obowiązujących w polskim porządku prawnym do dnia 1 lipca 2015 r. Na pierwszym planie autor nakreśla uchybienia interpretacyjne w toku dokonywanej przez Trybunał wykładni prawa, by następnie przejść do aprobującej oceny stanowiska Trybunału co do warunkowego zawieszenia kary łącznej w przedmiotowym zakresie.

Słowa kluczowe: kara pozbawienia wolności, kara łączna

Sentencja wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 r.²:

TK po rozpoznaniu, z udziałem sądu przedstawiającego pytanie prawne oraz Sejmu i Prokuratora Generalnego, na rozprawie w dniu 22 września 2015 r., pytania prawnego Sądu Okręgowego w Krakowie, czy art. 89 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, ze zm.) jest zgodny z art. 2, art. 45 ust. 1, art. 175 i art. 178 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

---

* Autor jest studentem prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego.

¹ OTK ZU nr 8A/2015, poz. 121.

² Sentencja została ogłoszona 2 października 2015 r. w Dzienniku Ustaw (Dz.U. 2015, poz. 1528).

orzeka:

Art. 89 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r., w zakresie, w jakim pomija możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej w wypadku orzekania przez sąd o łączeniu warunkowo zawieszonych – na podstawie art. 343 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. – kary pozbawienia wolności w wymiarze wyższym niż 2 lata z karą pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto postanawia:

na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638, z 2001 r. Nr 98, poz. 1070, z 2005 r. Nr 169, poz. 1417, z 2009 r. Nr 56, poz. 459 i Nr 178, poz. 1375, z 2010 r. Nr 182, poz. 1228 i Nr 197, poz. 1307 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654) w związku z art. 134 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. poz. 1064) umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie.

Uwagi wstępne

Przedmiotem głosowanego wyroku jest zagadnienie prawne dotyczące możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej w przypadku orzekania przez sąd o łączeniu warunkowo zawieszonych na podstawie art. 343 k.p.k.³ kary pozbawienia wolności w wymiarze wyższym niż 2 lata z karą pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Stan prawny, który był przedmiotem analizy normatywnej Trybunału Konstytucyjnego⁴, dotyczy okresu obowiązywania art. 89 k.k. w brzmieniu nadanym mu ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2009 nr 206, poz. 1589)⁵; nie odnosi się on do aktualnie obo-

---

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 1997 nr 89, poz. 555 z późn. zm.) w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r.

⁴ I który będzie omawiany w opracowaniu, chyba że wyraźnie podkreślone zostanie odstępienie od tej zasady.

⁵ Który to, tytułem przypomnienia, wyglądał następująco: § 1. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69. § 2. Orzekając karę łączną pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności z

wiązującej treści normatywnej dotyczącej warunków zawieszenia kary łącznej, która to instytucja została gruntownie przemodelowana. Zauważenia wymaga nadto, iż zgodnie z treścią art. 19 ust. 1 ustawy lutowej: „Przepisów rozdziału ustawy, o której mowa w art. 1 [zatem i instytucji warunkowego zawieszenia kary łącznej – Ł.B.], w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy”. Trybunał Konstytucyjny podkreślił aż nazbyt zachowawczo, że: „Wyrok w niniejszej sprawie nie zawiera ocen wprowadzonych zmian [w polityce karania i orzekania kary łącznej – Ł.B.]. Nie należy wyciągać z niego wniosków co do konstytucyjności art. 89 k.k. w wersji obowiązującej od 1 lipca 2015 r. oraz innych nowych przepisów regulujących zasady wymierzania kary łącznej”.

Analiza przedmiotowego orzeczenia

Dalsze rozważania dotyczyć będą trzech zagadnień: 1) problematyki tzw. obowiązku alternatywnego przy orzekaniu kary łącznej; 2) uchybień interpretacyjnych w toku dokonanej przez Trybunał Konstytucyjny wykładni prawa; oraz 3) aprobującej oceny ustalenia relacji art. 89 § 1 k.k. do art. 69 k.k. (warunków zawieszenia kary łącznej). Zmierzać one będą do wykazania, iż problemy natury praktycznej znacznie łatwiej rozpatrywać, gdy używa się określonej siatki pojęciowej z zakresu teorii prawa. Oparte będą na założeniach tzw. poznańsko-szczecińskiej szkoły teorii prawa⁶.

Obowiązek alternatywny przy orzekaniu kary łącznej

W komentowanym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny wyraźnie zauważa ukształtowane stanowisko orzecznicze Sądu Najwyższego w zakresie warunkowego zawieszenia kary łącznej – wskazuje, że Sąd Najwyższy jest zdania, iż „objęcie wyrokiem łącznym kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania – orzeczonej przy zastosowaniu art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. – nie zmienia reguł warunkowego zawie-

---

warunkowym zawieszeniem ich wykonania, sąd może orzec grzywnę określoną w art. 71 § 1, chociażby jej nie orzeczono za pozostające w zbiegu przestępstwa. § 3. W razie zbiegu orzeczeń o okresach próby sąd orzeka ten okres oraz związane z nim obowiązki na nowo.

⁶ W głównej mierze o tzw. derywacyjną koncepcję wykładni prawa prof. Macieja Zielińskiego. Zob. M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012, s. 360.

szenia wykonania kary łącznej określonych w art. 89 k.k., które może nastąpić jedynie wówczas, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k.”⁷.

Na tym tle powstaje jednak zagadnienie, które nie zostało nazbyt dobrze ukazane w uzasadnieniu Trybunału Konstytucyjnego – jaki charakter prawny ma sama kompetencja (czy też, jeśli jest ich więcej, kompetencje) do warunkowego zawieszenia kary łącznej w wyroku łącznym w sytuacji, gdy za zbiegające się przestępstwa orzeczono kary zarówno z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, jak i kary bez warunkowego zawieszenia ich wykonania. Upřednie ustalenie obligatoryjnego lub fakultatywnego charakteru skorzystania z przyznanej sądowi kompetencji jawi się jako konieczne z uwagi na późniejszą potrzebę procedury ważenia wartości zawartych w normach prawnych, dokonywaną przez Trybunał Konstytucyjny. Jest to o tyle istotne, że wzorcem kontroli rozpatrywanego pytania prawnego uznano normę prawną zawartą w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, wyrażającą nakaz kierowany zarówno do ustawodawcy, jak i do sędziów wykonujących swoje funkcje, odnoszący się do niezawisłości orzekania (będącej immanentną cechą funkcji sędziowskiej)⁸, który nie może być niweczony regulacjami prowadzącymi do sformalizowania procesu orzekania w takim stopniu, że swoboda orzekania przez sąd o karze byłaby czystą fikcją⁹.

Zauważyć trzeba, iż przyznanie jakiemuś podmiotowi kompetencji wiąże się z rozróżnianym w teorii prawa podziałem na normy merytoryczne (nakazujące albo zakazujące określone zachowanie) oraz na normy kompetencyjne, które przyznają określonemu podmiotowi kompetencję do ważnego dokonania czynności konwencjonalnej – mają postać konstrukcji: „Podmiotowi A nakazuje się C, jeśli podmiot P dokona konwencjonalnej czynności K”¹⁰. Jednocześnie możliwa jest sytuacja, w której podmiot uprawniony ma nakaz skorzystania z przyznanej mu kompetencji. Innymi słowy – nie ma on możliwości wyboru, jak zachować się w danej sytuacji; autonomia jego decyzji zostaje ograniczona.

Zasadne jawi się przywołanie poglądu Ł. Pohla, który stwierdza, iż: „Kompetencja do orzeczenia kary łącznej bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w sytuacji określonej w art. 89 § 1 k.k. nie została powiązana z normą nakazującą sądowi uczynić z niej użytek,

---

⁷ Tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 23 marca 2011 r., sygn. I KZP 29/10, OSNKW nr 3/2011, poz. 24 oraz podobnie Sąd Najwyższy w postanowieniu z 22 października 2014 r., sygn. IV KK 92/14, OSNKW nr 3/2015, poz. 22.

⁸ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 lipca 2013 r., sygn. SK 9/10 (OTK ZU nr 6/A/2013, poz. 79) oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 grudnia 2005 r., sygn. SK 53/04 (OTK ZU nr 11/A/2005, poz. 134).

⁹ Por. interesujące w tym aspekcie zagadnienie w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 kwietnia 2009 r., sygn. P 11/08 (OTK ZU 4A/2009 poz. 49).

¹⁰ Por. M. Zieliński, *Wykładnia prawa...*, s. 26–27.

co jest naturalną konsekwencją, iż w tych warunkach sądowi przyznano również kompetencję do orzeczenia kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania”¹¹, który zauważa jednocześnie w przypisie swego opracowania, iż: „Przy odpowiednio skonstruowanym zakresie zastosowania stosownej normy nakazującej można jednak bronić tezy, że na sądzie ciąży obowiązek orzekania kary łącznej bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Wystarczy bowiem do tego zakresu wprowadzić wymóg nieskorzystania przez sąd z przysługującej mu kompetencji do warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej (...)”¹². Zauważa ponadto, że „I w tym wypadku można zatem mówić o tak zwanej możliwości tetycznej dwustronnej – sąd może bowiem nie zawiesić warunkowo wykonania kary łącznej, jak i może (poprzez podwójną negację) zawiesić warunkowo wykonanie kary łącznej”¹³. Podjęcie ostatecznej decyzji w tym aspekcie uzależnione jest jednak od danego stanu faktycznego, ocenianego w oparciu o obowiązujące dyrektywy wymiaru kary łącznej¹⁴.

Trybunał Konstytucyjny zdaje się dostrzegać ten teoretycznoprawny problem, gdy zauważa, że: „Aby orzekaną na podstawie art. 89 § 1 k.k. karę łączną sąd mógł [w takim rozumieniu, że nie musiał – Ł.B.] zawiesić, musiały być spełnione przesłanki art. 69 § 1 k.k.. Gdy było ich brak, sąd orzekł [w rozumieniu, że obowiązywała norma nakazująca skorzystanie z przyznanej sądowi kompetencji – Ł.B.] karę łączną pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym”. Brak jednak w uzasadnieniu jasnego podkreślenia, które wpłynęłoby na czytelność judykatu, mówiącego o tym, że analizowany stan prawny stanowił ograniczenie swobody orzeczniczej – w odniesieniu do omawianego tzw. obowiązku alternatywnego. Na aprobatę zasługuje konstatacja Trybunału Konstytucyjnego: „Sąd karny, który orzeka o karze łącznej na podstawie art. 89 § 1 k.k. sprawuje wymiar sprawiedliwości. Orzeka bowiem o pozbawieniu jednej z najbardziej podstawowych wolności – wolności osobistej. Taka decyzja nie ma charakteru technicznego i tym samym sąd nie może być pozbawiony prawa do merytorycznej oceny zawisłej przed nim sprawy. Tymczasem zakwestionowany przepis do takiej sytuacji mógł właśnie prowadzić. Stanowiło to sprzeczną z art. 45 ust. 1 Konstytucji ingerencję ustawodawcy w niezależność sądu orzekającego o karze łącznej”

---

¹¹ Ł. Pohl, *O tak zwanym obowiązku alternatywnym na przykładzie problematyki kary łącznej*, (w:) A. Choduń, S. Czepita (red.), *W poszukiwaniu dobra wspólnego. Księga jubileuszowa Profesora Macieja Zielińskiego*, Szczecin 2010, s. 396.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ O nich zaś szerzej: A. Barczak-Oplustil, *Dyrektywy wymiaru kary łącznej*, (w:) W. Górowski, P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), *Zagadnienia teorii i nauczania prawa karnego. Kara łączna. Księga Jubileuszowa Profesor Marii Szewczyk*, Warszawa 2013, s. 456–472.

(teza 3.8. uzasadnienia). Teza ta nie jest jednak w pełni uzasadniona pod względem teoretycznoprawnym, bowiem brak w treści orzeczenia zaprezentowania kształtu norm prawnych przyznających poszczególne kompetencje orzecznicze sądowi rozpatrującemu sprawę w sprawie kary łącznej.

Problemy trybunału konstytucyjnego w zakresie wykładni tekstu prawnego

W świetle art. 188 pkt 1 Konstytucji RP: „Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją”. Kontrola konstytucyjności uregulowań ustawowych może odbywać się m.in. w postępowaniu zainicjowanym pytaniem prawnym, opartym na art. 193 Konstytucji RP, który stanowi, iż: „Każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem”.

Nie można jednak zapominać, iż niemal cała polska doktryna prawnicza rozróżnia terminy „przepis prawny” i „norma prawna”¹⁵. Normy prawne zawarte są w przepisach prawnych, które to z kolei obowiązują w naszym porządku prawnym z uwagi na akty prawodawcze podmiotów posiadających kompetencje do stanowienia prawa. Normy prawne mają zatem uzasadnienie tetyczne swego obowiązywania¹⁶. Trybunał Konstytucyjny nie bada zgodności treściowej przepisów prawnych – jego zadaniem jest badanie zgodności norm prawnych zawartych w poszczególnych przepisach prawnych. Stwierdzenie zaś niezgodności formalnej norm prawnych może polegać na stwierdzeniu ich sprzeczności albo przeciwieństwa¹⁷. Procesem instrumentalnie poprzedzającym stwierdzenie niezgodności określonych norm prawnych musi być przeprowadzenie wykładni tekstu prawnego¹⁸.

W analizowanym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny nie wykazał w treści uzasadnienia, iż przeprowadził pełną wykładnię przepisów prawnych celem wydania ostatecznego rozstrzygnięcia o zgodności art. 89 k.k. z Konstytucją RP. Pierwszym etapem czynności wykładniczych, które zostały zaprezentowane, jest faza porządkująca wykładni, w której to Trybunał Konstytucyjny słusznie stara się ustalić aktualność obowiązywania i aktualność

---

¹⁵ Którego to rozróżnienia dokonał Z. Ziemiński, por. Z. Ziemiński, *Przepis prawny a norma prawna*, „RPE-iS” 1960, nr 1, s. 105 i n.

¹⁶ Zob. S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 2001, s. 39.

¹⁷ *Ibidem*, s. 184.

¹⁸ Podkreślić trzeba, iż wykładnia tekstu prawnego jest pojęciem wieloznacznym – w tym miejscu jest ona rozumiana w znaczeniu pragmatycznym, jako „zespół czynności, których zastosowanie ma doprowadzić do

kształtu słownego interpretowanych przepisów prawnych w danym momencie interpretacyjnym¹⁹. Po tym etapie winien on przejść do fazy wykładni polegającej na zrekonstruowaniu brzmienia wyrażen normokształtnych z odkodowywanych przepisów²⁰, które mogłyby następnie być interpretowane w fazie percepcyjnej wykładni (za pomocą dyrektyw językowych, dyrektyw systemowych i dyrektyw funkcjonalnych)²¹. Ostateczny rezultat wykładni tekstu prawnego pozwala na uzyskanie norm prawnych. Poprzez normę prawną rozumieć należy wyrażenie dostatecznie jednoznaczne, które określönemu podmiotowi w określonych okolicznościach nakazuje bądź zakazuje określone zachowanie się²². Uzyskanie kształtu tychże norm prawnych pozwoliłoby Trybunałowi Konstytucyjnemu na wyraźne wskazanie, w którym miejscu norma prawna z art. 89 § 1 k.k. jest (i czy w ogóle) niezgodna z normą prawną zawartą w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP – poprzez zaznaczenie odpowiedniego zakresu zastosowania lub zakresu normowania obu norm prawnych, który by za tym przemawiał.

Kontestacji wymaga ponadto stanowisko Trybunału Konstytucyjnego o następującej treści:

*„Przyjęcie takiej wykładni art. 89 § 1 k.k. oznaczało, że warunkowe zawieszenie kary łącznej było niedopuszczalne, gdy podlegające łączeniu kary pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym 2 lata były zawieszane na podstawie art. 60 § 5 k.k. albo art. 343 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm., dalej: k.p.k.). Dopuszczenie takiej możliwości – nawet jeżeli miałoby na celu racjonalną politykę karną (...) – stanowiłoby wykładnię sprzeczną z **jasną treścią** [podkr. Ł.B.] kwestionowanego przepisu w brzmieniu obowiązującym od 8 czerwca 2010 r. do 30 czerwca 2015 r. Zadanie pytania prawnego przez sąd świadczy o tym, że nie widział on możliwości przyjęcia takiej wykładni w relewantnym dla rozstrzyganej sprawy stanie prawnym (teza 1.3.).”*

---

odtworzenia norm zawartych w tekście prawnym”. Por. Ł. Pohl, *Prawo karne. Wykład części ogólnej*, Warszawa 2015, s. 63.

¹⁹ O fazie porządkującej derywacyjnej koncepcji wykładni prawa zob. obszernie B. Kanarek, M. Zieliński, *Porządkująca faza wykładni*, „RPEiS” 2001, z. 3.

²⁰ Por. M. Zieliński, *Wykładnia prawa...*, s. 325–329.

²¹ *Ibidem*, s. 330–344.

²² Zob. *ibidem*, s. 14.

Uzasadniony jawi się zarzut wobec Trybunału Konstytucyjnego, iż nie czuje się on w obowiązku postępować w toku interpretacji tekstu prawnego w myśl paremii *omnia sunt interpretanda*²³, a optuje wręcz za poglądem opartym na paremii niezapewniającej obiektywnego rezultatu wykładni, tj. *clara non sunt interpretanda* (której nie jest znany nawet rodowód²⁴), czego nie powinno się aprobować²⁵.

Relacja art. 89 § 1 k.k. do art. 69 k.k.

W omawianym wyroku Trybunał Konstytucyjny przywołuje stanowisko Sądu Najwyższego odnoszące się do niepewności co do zakresu odesłania art. 89 § 1 k.k. do art. 69 k.k.: „Sąd Najwyższy, dostrzegając sytuację powstałą po wskazanej wyżej nowelizacji [wprowadzającej analizowany w niniejszym opracowaniu stan prawny – Ł.B.], może jedynie wyrazić zaniepokojenie, czy wprowadzone zmiany ustawowe rzeczywiście uwzględniają wszystkie aspekty i konsekwencje dla orzekania kar łącznych w sytuacji, gdy wymierzenie kary (kar) jednostkowych oparte zostało na szczególnej koncesji ze sprawcą – art. 60 § 3 k.k., art. 60 § 4 k.k., czy art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k.. Każdorazowo bowiem, gdy przy zastosowaniu tych przepisów wymierzono kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności, nie nastąpiło to na podstawie art. 69 § 1 k.k. Stosując zaś konsekwentnie ten przepis, możliwe będzie w omawianej sytuacji, jedynie orzekanie kary łącznej (a jest to obligatoryjna instytucja prawa materialnego – *vide*: uchwała Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2006 r., I KZP 11/06, OSNKW z 2006 r., Nr 7-8, poz. 64) bez warunkowego zawieszenia jej wykonania”²⁶. Trybunał Konstytucyjny, jak i Sąd Najwyższy w przywołanym orzeczeniu nie zajęły się jednak wystarczająco teoretycznoprawną analizą tego interesującego zagadnienia. Sąd Najwyższy ustalił jedynie, iż: „Korzystne dla skazanych, a w istocie i dla Państwa, rozwiązanie tego dylematu związanego z konsekwentnym stosowaniem zasad polityki karania, może jednak nastąpić jedynie w drodze dostrzeżenia tej sytuacji *de lege ferenda*”.

Wskazać koniecznie trzeba, iż kwestią kluczową dla oceny ostatecznego rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego jest dokonanie wykładni regulacji prawnej odnoszącej się do przesłanek warunkowego zawieszenia wykonania kary z art. 69 k.k., którą trzeba odnieść

---

²³ *Ibidem, passim*.

²⁴ Por. W. Rozwadowski, *Etium clarum ius exigit interpretationem*, (w:) A. Choduń, S. Czepita (red.), *W poszukiwaniu dobra wspólnego. Księga jubileuszowa Profesora Macieja Zielińskiego*, Szczecin 2010, s. 46.

²⁵ Zob. P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2011, s. 244.

²⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2011 r., I KZP 29/10, OSNKW 2011 nr 3, poz. 24, str. 65.

do regulacji, nazwijmy je na tym etapie: odmiennych, w zakresie przesłanek warunkowego zawieszenia kary, w tym zwłaszcza do art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k.²⁷.

W doktrynie podkreślano, że: „,

Zakres nowelizacji przepisów art. 335, a zwłaszcza art. 343 § 1 i 2, dokonany ustawą nowelizującą z 10 stycznia 2003 r., nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że oba ostatnie paragrafy zawierają normy prawa materialnego (...). Stwierdzają one bowiem nie tylko to, że w razie uwzględnienia wniosku, o którym mowa w art. 335, sąd może zastosować określone instytucje kodeksu karnego (§ 1), ale także wskazują (§ 2), na jakich zasadach **w szerszym zakresie** [podkr. – Ł.B.], niż wynika to z tego kodeksu, w trybie skazania określonym w art. 335, można stosować nadzwyczajne złagodzenie kary (pkt 1), warunkowe zawieszenie wykonania kary (pkt 2) albo ograniczyć skazanie tylko do orzeczenia środka karnego (pkt 3). Objęcie wyrokiem łącznym kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania – orzeczonej przy zastosowaniu art. 343 § 2 pkt 2 – nie zmienia reguł warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej określonych w art. 89 k.k.; zawieszenie to może nastąpić jedynie wówczas, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k. (...)”²⁸”.

Rozważenia wymaga, czy: 1) art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. modyfikuje treść normy prawnej zawartej w art. 69 § 1 k.k. poprzez li tylko zwiększenie zakresu przyznanej sądowi na gruncie Kodeksu karnego kompetencji do wymierzenia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, przez co wciąż mamy do czynienia z jedną kompetencją, czy też 2) jest regulacją szczególną, która mówi o rodzajowo podobnej kompetencji (do wymierzenia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania), jednakże innej gatunkowo z uwagi na odmienną sytuację procesową, w której sąd z niej korzysta. Nie sposób udzielić od razu jednoznacznej odpowiedzi.

Prima facie dostrzegalne jest, iż przepis art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. nie zawiera całościowego unormowania w zakresie warunkowego zawieszenia wykonania kary – zawiera tylko tenże ww. „szerszy zakres”, w którym sądowi przyznaje się kompetencję do warunkowego

---

²⁷ Artykuł 343 k.p.k. stanowił, iż: „§ 1. Uwzględniając wniosek, o którym mowa w art. 335, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, warunkowo zawiesić jej wykonanie albo orzec wyłącznie środek karny wymieniony w art. 39 pkt 1-3, 5-8 Kodeksu karnego. § 2. W wypadku określonym w § 1 (...) 2) warunkowe zawieszenie wykonania kary może nastąpić niezależnie od przesłanek określonych w art. 69 § 1-3 Kodeksu karnego, przy czym nie stosuje się go do kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej lat 5, a okres próby nie może przekroczyć 10 lat (...)”.

²⁸ L. Paprzycki, Komentarz do art. 343 k.p.k., t. 5, w: J. Grajewski, L. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1 – 424*, Warszawa 2013, dostęp: LEX.

zawieszenia wykonania kary, w porównaniu do zamieszczonego w art. 69 § 1 k.k. oraz wymaga, aby sąd znajdował się w określonej sytuacji procesowej (po złożeniu wniosku z art. 335 k.p.k.). Kompetencja ta nie jest połączona z normą prawną, która nakazywałaby sądowi skorzystanie z przyznanej mu kompetencji.

Zaznaczyć wypada, że analizując zaakcentowaną powyżej możliwą rozbieżność interpretacyjną, trzeba najpierw wyjaśnić, iż w toku wykładni w trakcie ustalania treści wyrażenia normokształtnego możliwa jest sytuacja, w której jeden przepis (nazywany modyfikatorem treści) uadekwatnia treściowo inny przepis (nazywany przepisem centralnym niepełnym)²⁹. W sytuacji, w której sąd zamierza skorzystać z przyznanej mu kompetencji do wymierzenia kary pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 2 lat z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. uadekwatnia treściowo (poprzez modyfikację zakresu zastosowania) normę zawartą w art. 69 § 1 k.k., co winno znaleźć odzwierciedlenie w trakcie wykazywania przez sąd podstawy do warunkowego zawieszenia wymierzonej sprawcy kary pozbawienia wolności (art. 69 § 1 k.k. w zw. z art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k.). W sytuacji zaś, gdy sąd wymierza sprawcy karę pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym 2 lata z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, korzysta on przede wszystkim z kompetencji przyznanej mu przez art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., który to przepis jest wówczas przepisem zrębowym niezupełnym³⁰, uzupełnianym przez elementy syntaktyczne z art. 69 § 1 k.k. i nast. (będące przepisami uzupełniającymi).

Tak poczynione założenia nie wpływają na wykładnię Trybunału Konstytucyjnego³¹ przede wszystkim z uwagi na to, iż w art. 89 § 1 k.k. prawodawca zastrzegł możliwość warunkowo zawieszenia kary łącznej, jeśli zaszły przesłanki określone w art. 69 k.k.. Zająć one mogą niezależnie od tego, czy w toczącym się postępowaniu został złożony wniosek z art. 335 k.p.k.)³², bowiem kluczowy jest wymiar kary pozbawienia wolności, która została sprawcy wymierzona z warunkowym zawieszaniem jej wykonania.

---

²⁹ Por. M. Zieliński, *Wykładnia prawa...*, s. 120.

³⁰ *Ibidem*, s. 111.

³¹ Ujmovaną tym razem w znaczeniu apragmatycznym, jako rezultat czynności interpretacyjnych, por. L. Pohl, *Prawo...*, s. 63.

³² Odpowiednie odniesienie do sytuacji procesowej warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności zakreślonego w art. 60 § 5 k.k. będzie jak najbardziej prawidłowe.

Wnioski

Podsumowując analizę przedmiotowego orzeczenia, raz jeszcze wypada się zgodzić z Trybunałem Konstytucyjnym, iż: „Kara pozbawienia wolności jest – ze względu na znacznie głębszą ingerencję w sferę wolności osobistej – konstytucyjnie inną rodzajowo karą niż kara pozbawienia wolności, której wykonanie jest warunkowo zawieszona”³³. Tym bardziej istotne jest, aby uregulowania prawne związane z jej wymierzaniem były poprawne legislacyjnie oraz oparte na przesłankach aksjologicznie aprobowanych przez społeczeństwo³⁴.

Podniesione w niniejszym opracowaniu zarzuty co do jakości zaprezentowanego przez Trybunał Konstytucyjny uzasadnienia wydanego wyroku nie wpływają na jego merytoryczną poprawność. Są one jedynie próbą zaakcentowania problemów, których obszerniejsze teoretycznoprawne omówienie potwierdza rezultat czynności interpretacyjnych sądu konstytucyjnego.

* * *

Commentary to the judgment of the Constitutional Tribunal of September 22, 2015 (Ref. No. P 37/14)

Summary: This paper is a theoretical polemic with the ruling issued by the Constitutional Tribunal where the Tribunal acknowledges the unconstitutionality (inconsistency with Article 45 sec. 1 of the Polish Constitution) of the regulation that excludes the possibility of conditional suspension of the execution of a cumulative sentence in case when the court orders the cumulation of a conditionally suspended (under Article 343 of the Code of Criminal Proceedings) sentence of imprisonment exceeding 2 years with the non-suspended imprisonment sentence in the light of the regulations remaining in force since 1 July 2015. First and furthest, the author outlines the errors during the process of Tribunal’s legal interpretation, in order to move to a consenting opinion on the position presented

---

³³ Co znajduje wyrazne zaakcentowanie w aktualnie obowiązującym porządku prawnym, tj. tym, który został wprowadzony ustawą lutową, bowiem w świetle art. 89 § 1b „Sąd orzeka karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, przyjmując, że miesiąc kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania równa się 15 dniom kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania”. Odnotować wypada, że na gruncie porządku prawnego obowiązującego do dnia 1 lipca 2015 r. nie był to pogląd jednolity, por. P. Kardas, *Instytucje probacyjne w perspektywie kary łącznej*, (w:) W. Górski, P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), *Zagadnienia teorii i nauczania prawa karnego. Kara łączna. Księga Jubileuszowa Profesor Marii Szewczyk*, Warszawa 2013, s. 589 – 591, a i w aktualnym porządku prawnym jest to pogląd co najmniej dyskusyjny, por. P. Kardas, *Kara łączna i ciąg przestępstw*, (w:) W. Wróbel (red.), *Nowelizacja prawa karnego 2015*, Kraków 2015, s. 591–596.

³⁴ Por. interesujące rozważania o języku uzasadnień wyroków w sprawach karnych: P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy metodyki...*, s. 277–278.

by the Tribunal as to the conditional suspension of the cumulative sentence in the aforementioned area.

Key words: imprisonment, aggregate punishment